

RELIGIJA

OPREDELJEVANJE IN ZNAČILNOSTI RELIGIJE

Fenomenološka teorija poudarja, da je bistvo religije nek poseben občutek in doživetje svetega. To opisuje kot doživetje srečanja s stvarnostjo, ki je misteriozna, presega človekovo moč in je v posebnem 'odnosu' s človekom. Za religiozno doživetje naj bi bilo značilno občutje **numinoznega** (mešanica občutij skrivnostnosti, vzvišenosti, očaranosti, strašljivosti).

DRUŽBENE FUNKCIJE RELIGIJE

Kompensacijska: Marx: »Religija je vzdih ogrožene kreature, čustvo brezsrčnega sveta, kot je tudi duh brezdušnih razmer. **Religija je opij ljudstva.**« Po njegovem mnenju potrebo po religiji ustvarja odtujitev. Vera naj bi bila odsev človeške bede, hkrati tudi protest proti njej. Bila naj bi samoiluzija, ki potvarja realnost, ker prikriva dejanske vzroke trpljenja in nezadovoljstva.

Legitimacijska: Religija pogosto upravičuje družbeni red in položaj posameznika v njem kot izraz božje volje in tako pripomore, da se ljudje sprijaznijo s situacijo.

Ti dve funkciji je poudarjal tudi **Weber**: kompensacijska in legitimacijska funkcija sta povezani s pripadnostjo družbenemu sloju.

RELIGIJA IN DRUŽBENE SPREMEMBE

Weber je v svojem delu Protestantska etika in duh kapitalizma analiziral vpliv protestantizma in še posebej kalvinizma na uveljavljanje kapitalizma v zahodni Evropi in Ameriki. Weber je v protestantski in še posebej kalvinistični etiki videl kulturna in psihološka izhodišča, ki so bila pomembna za začetni zagon razvoja kapitalizma.

Poklic je osrednji vir posameznikove identitete in njihovega družbenega položaja. Kapitalizem tudi zavrača tradicionalno podrejenost običajem.

SEKULARIZACIJA

Tu gre za naslednje procese:

- × v primerjavi s srednjeveško Evropo se je z modernizacijo **postopoma zmanjšal pomen religije v gospodarskem, družbenem in političnem življenju**. Za moderne družbe je značilna relativna avtonomnost posameznih področij družbenega življenja; kar pomeni, da je tudi religija sama postala eno od teh področij. (Govorimo tudi o **laizaciji** družbe: država nobene vere ne podpira, a tudi zatira ne.)
- × **v modernih družbah naj bi upadla religioznost med prebivalstvom**; ljudje ne upoštevajo več religioznih norm v vsakdanjem življenju, pa tudi ne poznajo/ ne sprejemajo tradicionalnih verskih predstav in nauk.
- × posamezniki in posameznice so v odnosu do religioznih organizacij veliko bolj samostojni.

Luckmann: pravi, da so ljudje 'primorani' izbirati med ponudbami različnih religij, s sebi najustreznejšo vsebino in obliko (veliko sekt, kultov,..). Skeptičen je do izraza 'sekularizacija'; pravi, da je to nov način obstoja religije. Umeščena je v posameznikovo privatno sfero in njegov prosti čas. **Seveda pa lahko svobodno izbiro, selektiven in potrošniški odnos do religijskih organizacij in njihovih ponudb razlagamo kot izraz in način uveljavljanja sekularizacije.**

NOVA RELIGIJSKA GIBANJA

> Z novimi verskimi gibanji mislimo na tisoče malih verskih skupnosti (sekt in kultov), ki so nastale na novo v modernih sekularnih okoljih.

Pogosto izhajajo iz starih tradicij, novost pa je v tem, da izbirajo, predelujejo, kombinirajo različne verske tradicije.

× Male verske skupnosti, ki jih uvrščamo med nova religijska gibanja, so večinoma **neinstitucionalizirane**, številne med njimi **začasne, odprte** za spreminjanje.

× Nova religijska gibanja so v religijsko strukturo modernih družb vnesla, večji ali manjši, **religijski pluralizem**. Sociologi se niso zedinili, ali naj jih razlagajo kot pojavnost revitalizacije vere ali kot pojavnost, ki potrjuje tezo o sekularizaciji.

SEKULARNA IN CIVILNA RELIGIJA

× **Sekularna religija**: značilna za moderne, sekularizirane družbe. V njih so 'sveti objekti' 'tradicionalnih' religij izgubili svojo prepričljivost, nadomestili so jih novi> posvetni dogodki, osebe iz političnega sveta in množične kulture (*idoli - LadyDi, Tito, Che, Beatles,..*).

× **Civilna religija**: je del sekularne religije. **Bellaah** pravi, da se v sekulariziranem političnem življenju uporablja krščanstvo- z njim je mogoče **legitimizirati** temeljne družbene institucije, vrednote in norme. Civilna religija naj bi nadomestila 'klasično' pri integracijski in legitimacijski funkciji v okviru nacionalne države.

> Takšne pojave srečamo tudi drugod; pogosta je **sakralizacija** naroda, kjer v številnih nacionalizmih narod dobi 'sveti pridih', 'sveto poslanstvo', itd. in zato zahteva popolno podreitev posameznikov& posameznic 'narodni ideji'. Tudi **komunizem** kot politično ideologijo lahko štejemo kot varianto civilne religije.

VERSKI FUNDAMENTALIZEM

To so vse raznovrstne konservativne religijske doktrine, gibanja in skupine, ki so usmerjene **proti moderni družbi**, modernemu načinu življenja, znanosti, prilagajanju 'tradicionalnih' religij modernemu svetu.

Skupne značilnosti verskih fundamentalizmov:

× prisegajo na **nezmotljivost** svetega besedila in vztrajajo pri dobesednem branju;

× **zavračajo** religijski pluralizem;

× moderne družbe so zanje družbe z vrsto **negativnih** pojavov, zaradi katerih se bližajo apokalipti;

× **nasprotujejo** feminističnim gibanjem, abortusu, itd., ker naj bi to vodilo k moralnemu propadu;

× zavzemajo se za vsestranske **spremembe celotne družbe** v skladu s svojimi velikimi nadzori.

**islamski fundamentalizem* = odgovor na 'izzive' modernizacije.

RELIGIJA V SLOVENIJI

> v 70ih letih je upadala religioznost in obiskovanje cerkvenih obredov; to v začetku 80ih pospešeno naraste; začetek 90ih let pa ne prinese večjih sprememb.

> Tip vernosti je pogojen s **slojevsko pripadnostjo** (več vernih je v nižjih slojih prebivalstva). Na religioznost vplivata tudi **spol in starost**.